

Nicolae SANDU, lector al Catedrei „Drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept
Mariana PAVLENCU, lector al Catedrei „Drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

CRIMINALITATEA INTERNAȚIONALĂ ȘI ORGANELE ABILITATE ÎN CONTRACARAREA ACESTEIA

As national boundaries become increasingly meaningless to criminals, effective police communication across borders is more important than ever before. Definitions of what constitutes organized crime vary widely from country to country. Organized groups are typically involved in many different types of criminal activity spanning several countries. These activities may include trafficking in humans, weapons and drugs, armed robbery, counterfeiting and money laundering.

Evoluția societăților contemporane evidențiază faptul că, deși s-au intensificat măsurile și intervențiile instituțiilor specializate de control social împotriva faptelor de delincvență și criminalitate, în multe țări se constată o recrudescență și o multiplicare a delictelor comise cu violență și agresivitate precum și a celor din domeniul economic și financiar-bancar, fraudă, șantaj, mită și corupție. Criminalitatea reprezintă o problemă socială a cărei modalitate de manifestare și soluționare interesează atât factorii de control social (poliție, justiție, administrație), cât și opinia publică. Asemenea delictе și crime comise prin violență și corupție tind să devină deosebit de intense și periculoase pentru stabilitatea și securitatea instituțiilor, grupurilor și indivizilor, fiind asociate de multe ori cu cele de crimă organizată, terorism și violență instituționalizată, specifice „subculturilor” violenței și crimei profesionalizate.

În contextul marilor schimbări politice și sociale contemporane, al dezechilibrelor internaționale și al proceselor tensionate determinate de acestea, noile forme de criminalitate au luat o amploare deosebită mai ales în țările aflate în tranziție la economia de piață. [1, pag. 36]

O organizație criminală, prin modul său de structurare, flexibilitatea și deosebita capacitate de infiltrare în zonele vitale ale politicului și economiei, prin extinderea sa mondială rapidă, prin recursul necondiționat la violență, corupție și șantaj, reprezintă un pericol direct și de mare actualitate, o sfidare la adresa societății mondiale.

Însemnul de organizație criminală semnifică activitățile infracționale ale

unor grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice.[2, pag. 12]

Codul lor moral presupune un deosebit simț al demnității individuale și pretinde o tăcere liber consimțită în problemele secrete. Acest sistem dăinuie de foarte mult timp și este respectat cu rigurozitate. Specificul local a fost cizelat de-a lungul secolelor ca efect al rezistenței la umilințele provocate de cuceritorii străini, de guvernările locale rapace și de jaful bandelor de răufăcători autohtoni.

În concepția Interpolului, organizațiile criminale ar putea fi împărțite în patru mari grupe distincte:

a) familiile mafiei, constituite pe structuri ierarhice stricte, norme interne de disciplină, un cod de conduită și o diversitate mare de activități ilicite (familiile italiene, americane, columbiene);

b) organizațiile profesionale ale căror membri se specializează în una sau două tipuri de activități criminale (furtul și traficul de mașini furate, răpiri de persoane);

c) organizații criminale constituite pe criterii tehnice, care sunt rezultatul unor împrejurări specifice precum închiderea granițelor, circulația dificilă peste frontiere, expansiunea geografică (triadele, yakuza, jamaicanii);

d) organizații teroriste internaționale care practică asasinatul, deturnarea de avioane, răpirea de persoane etc., sub diferite motivații politice, militare, religioase sau rasiale.

Spre deosebire de acțiunile unor indivizi care, ocazional, se asociază pentru a comite infracțiuni, o organizație criminală constituie o asociație premeditată, concepută până la cele mai mici detalii în ceea ce privește rolul și modul de acțiune al celor ce o constituie. Efectele sunt: vlăguirea puterii societății, amenințarea stabilității guvernării, determinarea creșterilor taxelor, periclitarea securității individuale și colective, controlul exercitat asupra sindicatelor și influențele asupra structurilor de putere politică și economică.

Varianta clasică a unei organizații criminale reprezintă o serie de trăsături specifice:

a) structura – membrii rețelei au sarcini și responsabilități în funcție de pregătirea și abilitatea specifică a fiecăruia, structura caracterizându-se prin ierarhie strictă și autoritate, de asemenea, o organizație criminală implică coordonarea unui număr de persoane în planificarea și execuția actelor ilegale;

b) ermetism și conspirativitate – această trăsătură derivă atât din vechea origine socio-culturală a fenomenului, cât și din necesități obiective determinate de nevoia de autoprotecție, de evitare a penetrării propriilor rânduri de către organisme abilitate prin lege.

Într-o altă opinie avizată, pericolul grav pe care îl reprezintă aceste organizații criminale derivă din subcultura lor arhaică, mult mai interiorizată și mai bogată, tradusă în selectarea riguroasă a recruților și în capacitatea de fier de a impune membrilor lor reguli necruțătoare de conduită care sunt fără excepție

respectate.

Discreția și respectarea legii tăcerii sunt calități indispensabile pentru fiecare membru al unor astfel de organizații. Componentii lor riscă să fie eliminați fizic în caz de trădare;

c) flexibilitate, rapiditate și capacitate de infiltrare – organizațiile criminale de tip mafiot au dovedit o extraordinară capacitate de adaptare atât în privința domeniilor preferate de activitate, cât și la condițiile concrete, social-politice și istorice din țările în care s-au constituit.

Plecând de la domenii minore ale economicului, organizațiile criminale au ajuns să coordoneze cea mai mare parte a traficului mondial cu stupefiante, arme, muniții, să fie proprietare ale unor bănci și societăți de holding, să dețină hoteluri, cazinouri și terenuri petrolifere, să se implice în metode moderne ale crimei, cum ar fi fraudă financiar-bancară, spălarea banilor și criminalitatea informatică. În scopul atingerii obiectivelor proprii, structurile organizațiilor criminale s-au implicat în lumea finanțelor, în justiție și în politică;

d) caracterul transnațional al organizațiilor criminale – deschiderea largă a frontierelor, elaborarea unei legislații extrem de permissive factorului extern, slaba dezvoltare economică, instabilitatea politică și corupția din țările sărace au creat oportunități și breșe excepționale pentru expansiunea și mondializarea organizațiilor criminale;

e) orientarea spre profit – această trăsătură caracterizează activitatea organizațiilor criminale. Câștigul este realizat prin menținerea monopolului asupra domeniilor în care își desfășoară activitatea: traficul cu narcotice, jocurile de noroc, pornografia, prostituția, traficul cu arme etc.;

f) utilizarea forței – este esențială în atingerea propriilor obiective și se manifestă prin intimidare, șantaj, corupție și violență. Aceste metode sunt utilizate în două direcții: în primul rând, pentru a menține disciplina în interiorul propriei structuri. Odată pătruns în „interior”, recrutul, învață „codul onoarei” și legea tăcerii, indiscreția sau trădarea sunt pedepsite cu moartea, indiferent dacă structura criminală se numește Mafia, La Cosa Nostra, Yakuza, Triade etc. Un alt scop al utilizării forței, la fel de important, constă în a pedepsi acele persoane care nu se supun cerințelor și intereselor criminale sau acționează împotriva lor. [3, pag. 129]

Unul din cele mai importante organisme abilitat cu atribuții în materie de combatere a criminalității internaționale îl constituie Organizația Internațională de Poliție Criminală (OIPC), care este o instituție interguvernamentală ce asigură asistența reciprocă între polițiile țărilor membre pentru prevenirea și reprimarea criminalității; nu intervine în probleme cu caracter politic, militar, religios sau rasial; respectă suveranitatea și independența fiecărei țări; asigură schimbul de informații cu caracter polițienesc la nivel internațional; identifică infractori urmăriți internațional cu mandate; coordonează activitatea de supraveghere și prindere a infractorilor internaționali; informează unitățile specializate cu privire la furturi sau pierderi de documente străine de identitate, traficul internațional de droguri, fals de monedă, furturi auto și artă, etc. pentru luarea măsurilor operative. La cerere, solicită informații necesare soluționării unor cauze penale.

Birourile Centrale Naționale Interpol constituie punctul de sprijin

național al cooperării polițienești internaționale. Create în fiecare stat membru al OIPC- INTERPOL, Birourile Centrale Naționale sunt formate din funcționari naționali care acționează întotdeauna în cadrul juridic oferit de legislația țării lor. Rolul acestora este de a surmonta obstacolele pe care le întâmpină cooperarea internațională datorită diferenței de structuri între polițiile naționale, barierelor lingvistice și diferențelor de sisteme juridice ale țărilor membre. În general, rolul unui Birou Central Național constă în:

- centralizarea informațiilor criminale și a documentației, în raport direct cu cooperarea polițienească internațională, obținute din țară și transmiterea lor celorlalte BCN-uri și Secretariatului General;
- declanșarea, pe teritoriul național, a operațiunilor și actelor de poliție solicitate de celelalte state membre prin intermediul Birourilor Centrale Naționale;
- primirea cererilor de informații, de verificări etc. transmise de alte BCN și transmiterea răspunsurilor către BCN-urile interesate.[4, pag.19]

Pe lângă Interpolul menționat anterior, mai putem enumera o serie de organizații antrenate în combaterea criminalității internaționale, și anume: Europol, Eurojust, Centrul Regional al Inițiativei de Cooperare în sud-estul Europei pentru combaterea criminalității transfrontaliere (SECI), organizații și organisme din sistemul ONU.[5, pag. 111]

Europolul este organizația care se ocupă de aplicarea legii în cadrul Uniunii Europene și care operează cu toate informațiile referitoare la criminalitate. Obiectivul său este acela de a îmbunătăți eficacitatea și cooperarea autorităților competente din statele membre în ceea ce privește prevenirea și combaterea formelor grave de crimă internațională organizată și terorism. Europolul aduce o contribuție semnificativă la acțiunea Uniunii Europene de aplicare a legii împotriva crimei organizate și a terorismului, concentrându-și eforturile asupra lichidării organizațiilor criminale.

Ideea unui Oficiu European de Poliție a fost lansată pentru prima oară cu ocazia Consiliului European de la Luxemburg, din 28 și 29 iunie 1991. Planul de atunci avea în vedere înființarea unui nou organism care să ofere cadrul necesar pentru dezvoltarea colaborării organelor de poliție din statele membre ale Uniunii pentru prevenirea și combaterea pe plan internațional a crimei organizate, inclusiv a terorismului și a traficului de droguri. Convenția prin care s-au pus bazele Europolului a fost semnată în iulie 1995 și a intrat în vigoare la 1 octombrie 1998. Pentru a concretiza mai repede cooperarea poliției europene, în ianuarie 1994 a fost înființată Unitatea „Droguri”. Scopul principal al acestei unități a fost combaterea traficului de droguri și a activităților de spălare a banilor asociate acestuia. Ulterior, mandatul său a fost lărgit pentru a include și măsuri de combatere a traficului cu substanțe radioactive și nucleare, a rețelelor de imigrare clandestină, a traficului ilegal cu autoturisme și a spălării banilor proveniți din astfel de delict; mai târziu, la toate acestea s-a adăugat și combaterea traficului cu ființe umane.[6, pag. 7]

Oficiul European de Poliție (Europol) are, din octombrie 1998, sarcina de a lupta împotriva crimei organizate. Pentru întărirea luptei împotriva crimei organizate, Consiliul European de la Tampere din octombrie 1999 a decis crearea

unei divizii, Eurojust, compusă din procurori naționali, magistrați, ofițeri de poliție, detașați din fiecare stat membru. Eurojust are ca sarcină facilitarea coordonării autorităților judiciare naționale și sprijinirea investigațiilor în cazuri de crimă organizată. În ceea ce privește dreptul penal național, eforturile de punere de acord asupra definițiilor comune, incriminărilor și sancțiunilor trebuie să se axeze într-o primă fază pe un număr limitat de sectoare cu relevanță particulară, precum fraude financiare (spălarea banilor, corupție), trafic de droguri, trafic cu ființe umane, crime asupra mediului și fraude cibernetice.

Eurojust este un nou organism al Uniunii Europene înființat în 2002, pentru a spori eficiența autorităților competente din statele membre atunci când au de-a face cu anchete și urmărire penală a infracțiunilor grave transfrontaliere și a crimei organizate. Acest organism al Uniunii Europene este competent să acționeze în anchetele și urmărirea penale privind infracțiuni grave cu privire la cel puțin două state membre.

Eurojust stimulează și îmbunătățește coordonarea investigațiilor și urmărilor penale între autoritățile competente din statele membre, îmbunătățind relațiile de cooperare între autoritățile competente din statele respective, în special prin facilitarea executării internaționale de asistență judiciară reciprocă și punerea în aplicare a extrădărilor solicitate. Organizația dată sprijină autoritățile abilitate cu atribuții în domeniul ocrotirii normelor de drept, din statele membre, în scopul investigațiilor și urmăririi penale eficiente, atunci când se ocupă de criminalitatea transfrontalieră. Eurojust găzduiește întâlniri, cu facilități de traducere, între anchetatori și procurori din diferite state, care se ocupă de cazuri individuale și la nivel strategic de anumite tipuri de criminalitate, îndeplinește un rol unic, ca un nou organism permanent în domeniul juridic European, misiunea sa fiind de a spori dezvoltarea la nivel european de cooperare cu privire la justiția penală .[7, pag.2]

Un alt organism abilitat cu funcții în materie de combatere a criminalității internaționale este Centrul Virtual Național SECI/GUAM care a fost creat drept urmare a aspirațiilor integrării europene, fapt ce dictează o dezvoltare a cooperării internaționale între organele de drept europene în vederea combaterii criminalității transfrontaliere și asigurării inviolabilității hotarelor de stat.

Centrul Regional SECI de la București este unul din cele mai importante instrumente regionale care contribuie direct la sprijinirea eforturilor instituțiilor de aplicare a legii din sud-estul Europei pentru combaterea criminalității transfrontaliere.

La reuniunea Comitetului de Agendă al Inițiativei de Cooperare în sud-estul Europei (Southeast European Cooperative Initiative- SECI) din 15 aprilie 1998, România a propus înființarea la București a unui centru regional pentru combaterea infracționalității transfrontaliere și la 26 mai 1999 a avut loc, la București, ceremonia de semnare a „Acordului de cooperare pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere”, având ca parte integrantă „Carta de organizare și funcționare a Centrului Regional SECI”.

În prezent, 31 de state (13 membre și 18 observatori permanenți) cooperează în soluționarea problemelor cu incidență asupra domeniilor polițienesc și vamal, în Europa de Sud-Est. Statele membre ale Centrului SECI sunt: Albania, Bosnia

și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, România, Serbia, Slovenia, Turcia și Ungaria. Statele cu statut de observator permanent sunt: Austria, Azerbaidjan, Belgia, Canada, Republica Cehă, Franța, Georgia, Germania, Israel, Italia, Japonia, Marea Britanie, Olanda, Polonia etc.

În cadrul Centrului Virtual Național SECI/GUAM participă/ colaborează următoarele instituții de drept din Republica Moldova: Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Serviciul Informații și Securitate, Serviciul Grăniceri, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

Direcțiile principale de activitate ale Centrului Virtual Național SECI/GUAM sunt următoarele:

- asigurarea cadrului organizatoric necesar pentru cooperarea și dezvoltarea la nivel național și internațional a acțiunilor specifice pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere și altor infracțiuni grave în cadrul statelor SECI și GUAM;

- schimbul de informații cu organele de drept din statele SECI și GUAM în scopul prevenirii și combaterii infracțiunilor transfrontaliere;

- analiza, generalizarea și utilizarea informației acumulate în scopul cercetării, combaterii și prevenirii infracțiunilor transfrontaliere.

Centrul Virtual Național SECI/GUAM în activitatea sa colaborează cu: Centrul Regional SECI pentru combaterea infracționalității transfrontaliere din București, România, centrele virtuale naționale ale statelor-membre GUAM, instituțiile de profil similar la nivel național și internațional în domeniul combaterii infracționalității transfrontaliere, atașați/ ofițeri de legătură ai Republicii Moldova și ai altor state acreditați în străinătate, organizații nonguvernamentale naționale și internaționale, inclusiv Organizația Internațională de Migrație, Centrul pentru Combaterea Traficului de Femei, organizația „La Strada», etc.[8]

Referințe

1. I. Bidu, *Crima organizată transfrontalieră*, Editura ANI, București, 2004.
2. Codul penal al Republicii Moldova (adoptat la 18.04.2002).
3. Miclea Damian, *Combaterea crimei organizate*, Editura MAI, București, 2004.
4. R. Gârlea, *Interpol*, Chișinău, 2004.
5. I. Hurdubaie, *Cooperarea judiciară europeană*, Editura MAI, București, 2003.
6. Bernard Petit, „Europol”, materialele seminarului privind „Lupta împotriva criminalității organizate”, organizat de Școala Națională de Magistratură din Paris, iunie 2007.
7. François Falletti, „Eurojust”, materialele seminarului privind „Lupta împotriva criminalității organizate” organizat de Școala Națională de Magistratură din Paris, iunie 2007.
8. www.mai.md